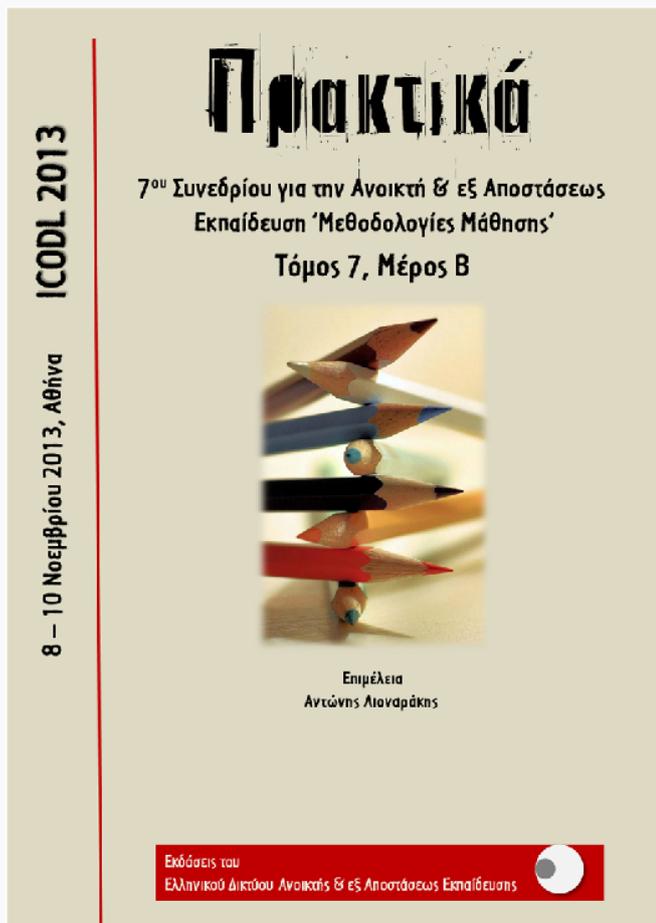

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 7, Αρ. 7B (2013)

Μεθοδολογίες Μάθησης

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός project με θέμα: «Κάστρα και Καστροπολιτείες στην Ελλάδα και αλλού»

Μαγδαληνή Καραπαναγιώτου, Φυλακτή Μάμαλη, Δέσποινα Κοτσιδονιώτη, Ευανθία Σουλτάνη, Σπύρος Θ. Σιάκας

doi: [10.12681/icodl.635](https://doi.org/10.12681/icodl.635)

**Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός project με θέμα:
«Κάστρα και Καστροπολιτείες στην Ελλάδα και αλλού»**

Castles and castlecity in Greece and elsewhere

<p>Μαγδαληνή Καραπαναγιώτου Εκπαιδευτικός ΠΕ70 3ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δημητρίου magdakarap@yahoo.gr</p>	<p>Φυλακτική Μάμαλη Εκπαιδευτικός ΠΕ70 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δημητρίου</p>	
<p>Λέσποινα Κοτσιδονιώτη Εκπαιδευτικός, ΠΕ 06 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δημητρίου</p>	<p>Ευανθία Σουλτάνη Εκπαιδευτικός ΠΕ05, 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δημητρίου</p>	<p>Σπύρος Θ. Σιάκας Εκπαιδευτικός-σκηνοθέτης sthsiakas@yahoo.gr</p>

Abstract

During the school year 2012–2013 at the 3rd Primary School of Agios Dimitrios, Attica, Greece, the students of two classes of the sixth grade, implemented –as part of the environmental education- a plan of work which explored the existence and benefits of castles in Greece and Europe. The program lasted 5 months and caused debate, search and research process. Students worked in groups and using active educational techniques, explored the topic chosen, exchanged views as well as conducted effective dialogue, and under the guidance, support and encouragement of their teachers they have successfully completed their research work with positive results. The successful completion of the program created a debate about the importance of implementing such programs in school, their pedagogical role and their importance in the modern educational reality.

Keywords: research work, teamwork, project, environmental education

Περίληψη

Τη σχολική χρονιά 2012- 2013, στο 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δημητρίου, στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, οι μαθητές των δύο τμημάτων, της Στ τάξης, υλοποίησαν ένα σχέδιο εργασίας στο οποίο διερεύνησαν την ύπαρξη και την ωφέλεια των κάστρων στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Το πρόγραμμα κάλυψε χρονική διάρκεια 5 μηνών και δημιούργησε κλίμα προβληματισμού, αναζήτησης και ερευνητικής διεργασίας. Οι μαθητές εργάστηκαν σε ομάδες και με τη χρήση ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών, διερεύνησαν το θέμα που επέλεξαν, αντάλλαξαν απόψεις έκαναν ουσιαστικό διάλογο και με την καθοδήγηση, την υποστήριξη και εμπύχωση των δασκάλων τους ολοκλήρωσαν επιτυχώς την ερευνητική τους εργασία με θετικά αποτελέσματα. Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος δημιούργησε ένα προβληματισμό για τη σημασία της υλοποίησης τέτοιων προγραμμάτων στο σχολείο, τον παιδαγωγικό τους ρόλο και τη σημασία τους στην σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Λέξεις-κλειδιά: ερευνητική εργασία, ομαδική εργασία, project, περιβαλλοντική εκπαίδευση

A. Θεωρητικό Πλαίσιο

Η μέθοδος της ερευνητικής εργασίας (project) είναι ένας τρόπος ομαδικής και συνεργατικής διδασκαλίας στην οποία συμμετέχουν αποφασιστικά όλα τα μέλη της ομάδας. Η ομάδα παίρνει την πρωτοβουλία και αποφασίζει να ασχοληθεί με ένα συγκεκριμένο θέμα, προγραμματίζει από μόνη της το πλαίσιο και την πορεία των ενεργειών και διεκπεραιώνει αυτά που έχει προγραμματίσει. Η διδασκαλία διαμορφώνεται και διεξάγεται από όσους συμμετέχουν και προσεγγίζεται η σχολική γνώση με διαφορετικούς τρόπους.

- ✓ Η ελευθερία των μελών της ομάδας να προτείνουν ένα θέμα,
- ✓ Η διαμόρφωσή του από όλη την ομάδα και
- ✓ Η υλοποίησή του,

είναι διαδικασίες που αν διεξαχθούν σωστά, τα μέλη ενεργοποιούνται ουσιαστικά στη διεργασία της μάθησης και αποκτούν ολοκληρωμένες γνώσεις αβίαστα και εκούσια.

Σημαντική προϋπόθεση για την υλοποίηση της ερευνητικής εργασίας είναι να επικρατούν συνθήκες στην ομάδα που τα μέλη να παίρνουν πρωτοβουλίες, να ενθαρρύνονται, να συζητούν, να ανταλλάσσουν απόψεις, να εκφράζονται ελεύθερα, να εκφράζουν τις επιθυμίες τους στους τομείς που θέλουν να εργαστούν, να διαμορφώνουν από κοινού τα πλαίσια δράσης, να σχεδιάζουν τις διάφορες φάσεις εξέλιξης, να κάνουν κατανομή εργασιών και να καταρτίζουν ένα λεπτομερές σχεδιάγραμμα με τη βοήθεια του δασκάλου τους. Η ερευνητική εργασία διακόπτεται από διαλείμματα αλληλοενημέρωσης και ανατροφοδότησης, έως ότου επιτευχθεί ο σκοπός της εργασίας (Ματσαγούρας, 2012).

B. Καλή πρακτική

Τη σχολική χρονιά 2012-2013, στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, οι μαθητές της ΣΤ τάξης του σχολείου μας και με τη συνεργασία των δασκάλων τους, επέλεξαν να ασχοληθούν με το πολύ ενδιαφέρον θέμα:

«Κάστρα και Καστροπολιτείες» στην Ελλάδα και αλλού.

Η ύπαρξή τους στην πατρίδα μας και η αναφορά της Ιστορίας της Επανάστασης του 1821 σ' αυτά, προκάλεσαν το ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους.

Ο σκοπός της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας είναι οι μαθητές της ΣΤ τάξης, με οργανωμένο τρόπο να διερευνήσουν το χρόνο, τον τρόπο, τον τόπο και το σκοπό της κατασκευής αυτών των κτηρίων στη χώρα μας και σε άλλες χώρες.

Ως επιμέρους στόχοι τέθηκαν οι εξής:

Ως προς τις **γνώσεις** οι μαθητές να:

- ✓ Αποκτήσουν ιστορικές γνώσεις,
- ✓ Εξοικειωθούν με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή,
- ✓ Κατανοήσουν το λόγο που κτίστηκαν αυτά τα κτήρια.

Ως προς τις **δεξιότητες** να:

- ✓ Διερευνούν ιστορικές πηγές,
- ✓ Ανακαλύπτουν τη γνώση με έρευνα,
- ✓ Συνδιαλέγονται και να αναπτύσσουν επιχειρήματα
- ✓ Δέχονται κριτική και να ακούνε τη γνώμη των άλλων
- ✓ Εκφράσουν τις καλλιτεχνικές τους ικανότητες.

Ως προς τις **στάσεις** να:

- ✓ Αναπτύξουν ερευνητική διάθεση,

- ✓ Αποκτήσουν ευχέρεια στην παρουσίαση των εργασιών,
- ✓ Καλλιεργήσουν το ομαδικό και συνεργατικό πνεύμα,
- ✓ Αποκτήσουν δημοκρατική συνείδηση

Η **μεθοδολογία** που ακολουθήσαμε αποτελείται από 5 βήματα, σύμφωνα με τη δομή της μεθόδου project του Frey (1998):

1. Πρωτοβουλία πρόταση

Οι μαθητές της Στ τάξης του σχολείου μας συζήτησαν και αποφάσισαν με δημοκρατικές διαδικασίες να ασχοληθούν με τα Κάστρα και τις Καστροπολιτείες που βρίσκονται στον Ελλαδικό χώρο. Στη συνέχεια σκέφτηκαν να επεκταθούν και σε άλλες χώρες, στην Αγγλία και την Γαλλία, γιατί διαπίστωσαν την ύπαρξη κάστρων και σε αυτές τις περιοχές.

2. Ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το θέμα.

Οι μαθητές καθόρισαν την ημέρα, την ώρα και τη συχνότητα των συναντήσεων τους. Διαμόρφωσαν ένα πλαίσιο κανόνων για τη διεξαγωγή των συναντήσεων, για την ανταλλαγή απόψεων και δημιούργησαν ένα γενικό σχέδιο εργασιών.

3. Από κοινού διαμόρφωση των πλαισίων δράσης

Επέλεξαν 7 περιοχές της Ελλάδας και σύμφωνα με τις επιλεγμένες περιοχές δημιουργήθηκαν 7 ομάδες εργασίας. Καθόρισαν το ακριβές περιεχόμενο των εργασιών, επέλεξαν τους τομείς που επιθυμεί ο καθένας να εργαστεί και έκαναν κατανομή εργασιών σύμφωνα με τις ιδιαίτερες κλίσεις του κάθε μέλους. Σχεδιάστηκε έτσι ένα πιο συγκεκριμένο πρόγραμμα δραστηριοτήτων. Στη συνέχεια το ένα τμήμα της Στ συνεργάστηκε με τη δασκάλα των Γαλλικών και το άλλο με τη δασκάλα των Αγγλικών και σχεδίασαν παρόμοιο πρόγραμμα μικρότερη έκτασης.

4. Υλοποίηση προγράμματος

Το πρόγραμμα που έχει συμφωνηθεί εφαρμόζεται. Διακόπτεται σε τακτά χρονικά διαστήματα για ανατροφοδότηση. Οι μαθητές παρουσιάζουν τις εργασίες τους, κατά την διάρκεια του προγράμματος, στην ομάδα τους (Ματσαγγούρας, 2000), στις άλλες ομάδες, ανταλλάσσουν ιδέες και γίνονται δημιουργικές προτάσεις. Πολλά παιδιά διακρίνονται στη ζωγραφική, στις κατασκευές, στη συγγραφή, στην έρευνα και στην εφαρμογή των υπολογιστών.

5. Περάτωση του προγράμματος-Αξιολόγηση

Το πρόγραμμα ολοκληρώνεται με την επίτευξη του σκοπού της εργασίας. Επανασυνδεόμαστε με την αρχική πρωτοβουλία και εκτιμούμε όλα τα μέλη από κοινού τα όσα μάθαμε, κατά πόσο επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι, ποιες ήταν οι δυσκολίες και πώς ξεπεράστηκαν και ποια ήταν τελικά τα αποτελέσματα της συνεργασίας μας. Διαπιστώσαμε ότι η συλλογική προσπάθεια δεν έδωσε μόνο γνώσεις, αλλά καλλιεργήσε το κατάλληλο κλίμα για τη διαμόρφωση θετικών αξιών και συμπεριφορών.

Γ. Εκπαιδευτικές Τεχνικές.

Στη διάρκεια των εργασιών εφαρμόστηκαν οι εξής εκπαιδευτικές τεχνικές:

- ✓ Εμπλουτισμένη εισήγηση στο αρχικό στάδιο για ενημέρωση.
- ✓ Καταιγισμός ιδεών για να εκφραστούν ελεύθερα οι ιδέες και να εμπλακούν οι μαθητές στη διεργασία της μάθησης.
- ✓ Ομάδες εργασίας για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης.

- ✓ Ερωτήσεις απαντήσεις και συζήτηση για την ανατροφοδότηση.
- ✓ Οπτικοποίηση και ανταλλαγή ιδεών και δημιουργικών προτάσεων
- ✓ Animation για την εφαρμογή και τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού

Οι μαθητές του ενός τμήματος (Στ1) συνεργάστηκαν με τον σκηνοθέτη Σπύρο Σιάκκα και δημιούργησαν animation με θέμα τα κάστρα. Πραγματοποιήθηκαν 5 συναντήσεις και σε κάθε συνάντηση οι μαθητές κατακτούσαν και 1 νέο βήμα. Αρχικά δημιούργησαν ένα σενάριο επιλέγοντας τον πρωταγωνιστή τους από το θέμα των κάστρων και αυτός διηγείτο την ιστορία του σε 4 φάσεις. Ο πρωταγωνιστής κατασκευάστηκε από ένα αντικείμενο και πλαστελίνη. Με ένα ειδικό πρόγραμμα στον υπολογιστή δημιούργησαν το δικό τους animation. Το ενδιαφέρον σε αυτό ήταν ότι οι μαθητές δημιούργησαν μόνοι τους τα σενάρια, τα σκηνικά, τους ήρωες των animations, ηχογράφησαν και βιντεοσκόπησαν μόνοι τους τη διαδικασία και σε κάθε βήμα αναστοχάζονταν για τις πράξεις τους.

Επίσης οι μαθητές απέκτησαν κωδικούς και σε κλειστό σχολικό σύστημα επικοινωνίας (wikis) εξέφρασαν σε γραπτά μηνύματα τη γνώμη τους, τα συναισθήματά τους και τις σκέψεις τους που αφορούσαν την εργασία τους ή την εργασία των άλλων, αξιοποιώντας εργαλεία του web 2.0 τα οποία τους έδωσαν επιπλέον κίνητρα και δυνατότητες για καλλιέργεια δεξιοτήτων.

Δ. Διάρκεια

Το πρόγραμμα άρχισε τον Ιανουάριο και ολοκληρώθηκε τον Μάιο. Χρησιμοποιήθηκαν μόνο οι καθορισμένες εξ αρχής ώρες και δεν λειτούργησε σε βάρος άλλων μαθημάτων. Διαθέσαμε 1 ώρα την εβδομάδα, κάθε Πέμπτη, για τις οργανωμένες συναντήσεις και την περαιτέρω οργάνωση. Οι μαθητές εργάζονταν και συνεργάζονταν πέρα από το καθορισμένο ωράριο, τις ελεύθερες ώρες τους, στα διαλείμματα. Αποτελούσε γι αυτούς πέρα από την έρευνα και τη γνώση, μια καλή ευκαιρία για συνέντευξη και δημιουργική απασχόληση.

Ε. Αξιολόγηση

Οι μαθητές παρουσίασαν τις εργασίες τους, κατά την διάρκεια του προγράμματος, στις άλλες ομάδες και έκαναν πολλές βελτιώσεις ανταλλάσσοντας ιδέες και κάνοντας δημιουργικές προτάσεις. Μέσα από την αυτοαξιολόγηση και την ετεροαξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι αποκτήθηκαν νέες γνώσεις και εμπειρίες που διαμόρφωσαν καινούργιες αξίες και συμπεριφορές. Η μάθηση έγινε πραγματική και ουσιαστική και πολλά παιδιά διακρίθηκαν και σε άλλους τομείς όπως στη ζωγραφική, στις κατασκευές, στη συγγραφή, στην έρευνα και στην εφαρμογή των υπολογιστών, συνεργάστηκαν μεταξύ τους και βελτιώθηκαν οι σχέσεις των ομάδων.

ΣΤ. Συμπεράσματα

Το ερευνητικό πρόγραμμα είχε θετικά αποτελέσματα όχι μόνο στο γνωστικό επίπεδο αλλά και στο ότι οι μαθητές και οι δάσκαλοι συνεργάστηκαν. Διευρύνθηκε ο γνωστικός ορίζοντας όσων συμμετείχαν, καλλιεργήθηκαν πολύπλευρες δεξιότητες, όπως δόθηκαν ευκαιρίες για τον εμπλουτισμό της μαθησιακής διαδικασίας με νέα ενδιαφέροντα αντικείμενα. Η υλοποίηση ενός project στο σύγχρονο σχολικό περιβάλλον αν και δεν είναι κάτι καινούργιο, ωστόσο δίνει πάντα τις δυνατότητες για την καλλιέργεια νέων παιδαγωγικών διαστάσεων, που εμπλουτίζει την εκπαιδευτική διαδικασία και δίνει ερεθίσματα για τη βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας.

Βιβλιογραφική Αναφορά

Frey, K. (1998). *Η Μέθοδος Project*. Αφοί Κυριακίδη.

Ματσαγγούρας, Η . (2010). *Ομαδοσυνκεντρική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης

Ματσαγγούρας, Η . (2012). *Η Καινοτομία των Ερευνητικών Εργασιών στο Νέο Λύκειο*. Υπουργείο Παιδείας δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος»